startWijzer
Leren & kwalificeren

Jaarverslag schooljaar 2020-2021

Achtkarspelen, Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Weststellingwerf

Dit jaarverslag is tot stand gekomen met medewerking van:
Medewerkers administratie leerplicht en rmc van de 7 gemeenten
Leerplichtambtenaren
Consulenten leerplicht en rmc

Geschreven door:
J.Inberg (rmc-coördinator) en A. Hooghiemstra (beleidsmedewerker) van startWijzer, samen met de beleidsmedewerkers onderwijs van de 7 gemeenten, te weten: S.Nauta (Achtkarspelen), N. Arendz (Heerenveen), E. Visser en S.Tjeerdsma (Ooststellingwerf), T. Rekker (Opsterland), L. Veenstra (Smallingerland), S. Sikkema (Tytsjerksteradiel) en M. Appeldorn (Weststellingwerf).
Speciale dank voor L. de Graaff van de Huisdrukkerij van de gemeente Smallingerland die voor ons de vormgeving van het totale jaarverslag (incl. bijlagen) heeft gedaan.

Voor vragen kunt u mailen met:
j.inberg@smallingerland.nl en/ of a.hooghiemstra@smallingerland.nl

Bijlagen:
Bijlage 1: kerncijfers rmc en leerplicht
Bijlage 2: cijferoverzicht totaal van de Regio
Bijlage 3: cijferoverzicht rmc.

Inhoudsopgave

1. Inleiding 7

2. Doelstelling startWijzer 9

3. Wettelijk kader 11

4. Terugblik schooljaar 2020-2021 en resultaten actieplan 2021 13

5. Leerplicht 21

6. Regionale Meld en Coördinatie functie VSV en JIKP 31

7. Financiën 39

Inleiding

startWijzer ondersteunt jongeren in regio De Friese Wouden bij het maken van een goede start in de maatschappij. We zetten ons in om jongeren hun schoolopleiding af te laten maken en schoolverzuim te voorkomen. We volgen en begeleiden jongeren tot 23 jaar, met als doel ze een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt te laten halen.

In maart 2019 hebben de 7 gemeenten van Regio De Friese Wouden besloten om de bestaande samenwerking vast te leggen in een samenwerkingsovereenkomst voor leerplicht en rmc. Hieruit is startWijzer ontstaan. Onder startWijzer vallen de 9 leerplichtambtenaren voor primair en voortgezet onderwijs die in dienst zijn van hun eigen gemeente. Daar horen ook de beleidsmedewerkers onderwijs en de medewerkers van de leerplichtadministratie van de 7 gemeenten bij. Vanuit het rmc (Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten) gaat het om de mbo-leerplichtambtenaren, trajectbegeleiders en overstapcoaches. Zij verrichten werkzaamheden voor één of meerdere gemeente(n) in de regio, maar zijn in dienst van centrumgemeente Smallingerland. Ook onze administratief medewerkers, rmc-beleidsmedewerker en rmc-coördinator zijn in dienst van de centrumgemeente, maar hebben een regiofunctie voor alle 7 gemeenten.

In dit jaarverslag delen we de cijfers met u als lezer, lichten we toe en leggen we uit. Daarnaast blikken we terug op het schooljaar 2020-2021.

2020-2021 was een schooljaar waarin corona wederom een grote rol heeft gespeeld. Dat heeft in de eerste plaats impact gehad op de jeugdigen door onder andere (meer) online lessen en minder mogelijkheden tot leren in de praktijk. Maar het heeft natuurlijk ook impact gehad op het onderwijs zelf, de contacten tussen jeugdigen en professionals en tussen professionals onderling. Corona zorgt dus voor veel veranderingen in ons werk. Wat niet verandert is onze betrokkenheid en motivatie om alle jeugdigen in onze regio waar nodig te ondersteunen bij het voltooien van een opleiding op het meest passende niveau.

Doelstelling startWijzer

Onze doelstelling is dat alle jeugdigen een opleiding op het hoogst haalbare en meest passende niveau voltooien en goed voorbereid starten in onze maatschappij en op de arbeidsmarkt.

Hiervoor:

- Is samenwerking op bestuurlijk, beleids- en uitvoerend niveau tot stand gebracht tussen alle betrokken partijen.
- Signaleren scholen en onderwijsinstellingen verzuim en voortijdig schoolverlaten en werken zij samen met leerplicht en rmc om een sluitend systeem van melding en registratie te realiseren.
- Stemmen de diverse betrokken instanties hun inzet en werkzaamheden af om samen de doelgroep terug te leiden naar school, een alternatief traject en/of toe te leiden naar de arbeidsmarkt en/of naar specifieke hulpverlening (sluitende aanpak en sluitend netwerk).
- Regisseert de rmc-functie de aanpak tot kwalificatie en participatie van jeugdigen.

Regionale beleidsuitgangspunten:

1. Onderwijs gaat boven werk
2. Werk boven participatie
3. Participatie boven inactiviteit

Wettelijk Kader

Ieder kind heeft recht op onderwijs en de plicht om onderwijs te volgen. Daartoe is in 1969 de leerplichtwet vastgesteld. De Leerplichtwet waarborgt dat alle jeugdigen in Nederland aan het onderwijs deelnemen. Het toezicht op het naleving van de Leerplichtwet is opgedragen aan het college van burgemeester en wethouders van gemeenten.

In de onderwijswetgeving is op 6 december 2001 een aantal artikelen opgenomen over voortijdig schoolverlaten en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (hierna: rmc). In 2019 is de wet regionale samenwerking voortijdig schoolverlaten en jeugdigen in een kwetsbare positie aangenomen. Het wetsvoorstel beoogt dat alle jeugdigen van 12 tot 23 jaar zonder startkwalificatie optimaal worden ondersteund in het vinden van een passende plek dankzij een sluitend regionaal vangnet van partijen uit onderwijs, gemeenten, zorg en arbeid. In deze artikelen is de definitie van voortijdig schoolverlaten, de meldingsplicht van het onderwijs en de verantwoordelijkheden van de gemeente vastgelegd.

- Leerplicht: vanaf 5 jaar tot het schooljaar waarin iemand 16 wordt.
- Startkwalificatie: een diploma op havo, vwo of minimaal mbo 2 niveau.
- Kwalificatieplicht: van 16 tot 18 jaar (verplicht tot het volgen van onderwijs tot een startkwalificatie is gehaald)
- RMC-doelgroep: Jeugdigen van 12 tot 23 jaar, die geen startkwalificatie hebben gehaald, of die onder de doelgroep ‘jeugdigen in een kwetsbare positie’ (zie hoofdstuk 6) vallen.

Het belang van de (regionale) aanpak van verzuim en voortijdig schoolverlaten

Leerlingen die veel verzuimen, lopen een groter risico het onderwijs zonder startkwalificatie te verlaten. Jeugdigen met een startkwalificatie verdubbelen de kans op werk en komen vijf keer minder vaak voor in criminaliteitscijfers. De (noordelijke) arbeidsmarkt verandert en stelt steeds hogere eisen aan werknemers. Jeugdigen die zonder startkwalificatie aan het werk zijn, zijn kwetsbaar en lopen risico in de toekomst hun baan te verliezen? Zij zullen dan eerder een beroep doen op de Participatiewet. Daarom is een startkwalificatie voor alle jeugdigen belangrijk.

In de regio De Friese Wouden wordt door de gemeenten en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC), het leerplicht- en rmc-beleid gezamenlijk ontwikkeld en uitgevoerd. Voor elke gemeente geldt immers dat leerlingen onderwijs kunnen volgen in buurgemeenten. De zogeheten schoolgemeenten voeren een taak uit voor (ex-) leerlingen uit de omliggende woongemeenten. En dan is het handig dat we een eenduidige werkwijze hanteren. Dit geldt voor zowel de aanpak verzuim, schoolverlaten, jeugdigen in een kwetsbare positie, het verlenen van vrijstellingen als voor het samenwerken met de ketenpartners in het onderwijs, zorg, werk en inkomen.

Terugblik schooljaar 2020-2021 en resultaten actieplan 2021

In dit hoofdstuk blikken we terug op het afgelopen schooljaar en lichten we een aantal belangrijke onderdelen van ons actieplan toe.

Corona

Schooljaar 2020-2021 is een schooljaar geweest waarin corona een grote impact heeft gehad. De scholen zijn vaak en lang gesloten geweest en er is veel digitaal onderwijs geboden. Vanzelfsprekend heeft corona daarmee ook invloed gehad op ons werk en op cijfers en resultaten al is dit lastig weer te geven. Corona heeft op een deel van de samenleving en dus ook op onze doelgroep een negatieve invloed heeft gehad, denk daarbij aan gevoelens van eenzaamheid, depressie, online onderwijs was lastig en daling van motivatie. Echter, een deel heeft deze tijd ook juist als positief ervaren. Met name de jeugdigen die last hebben van sociale angst, moeite hebben met het functioneren in een groep, prikkelgevoelig zijn of baat hebben bij thuisonderwijs. Corona heeft er ook toe geleid dat een deel van de scholen juist boven op het verzuim heeft gezeten, zelf minder invloed hadden en daardoor meer en sneller via DUO een verzuimmelding hebben gedaan. Aan de andere kant zijn er ook scholen geweest die door het thuisonderwijs het zicht op verzuim zijn verloren en juist veel minder hebben gemeld. Daarnaast heeft corona ook intern voor verschil gezorgd. We hebben medewerkers die in deze tijd extra actief zijn geweest, de jeugdigen hebben opgezocht of uitgenodigd, deurgesprekken hebben gevoerd, juist omdat ze in deze tijd de jeugdigen graag wilden zien en spreken, desnoods digitaal. Ook dat digitaal de jeugdige spreken had twee kanten. Enerzijds ervaren de medewerkers dat als lastig,omdat ze non-verbale signalen minder op kunnen pikken als het gesprek digitaal plaatsvindt. Aan de andere kant zijn er jongeren die juist het gesprek wel zijn aan gegaan, omdat ze veilig thuis op de bank zaten en de medewerker niet fysiek, maar op het scherm konden spreken. Er zijn echter ook medewerkers die, doordat fysiek contact ingewikkeld was, juist minder in contact zijn geweest en vooral per brief de jeugdigen hebben gewaarschuwd.
Al met al heeft orona veel invloed op ons werk gehad en heeft dat zowel positieve als negatieve effecten gehad. Dit maakt het ook lastiger om cijfers juist te interpreteren.

Terugblik Actieplan 2020-2021

Naast de reguliere werkzaamheden die de medewerkers van startWijzer uitvoeren, vinden er ieder jaar regionaal aanvullende acties en projecten plaats. Deze activiteiten en projecten dragen op verschillende wijzen bij aan de doelstelling om jeugdigen in de regio een goede start op de arbeidsmarkt te bieden. Hieronder lichten wij enkele van die projecten toe...

Communicatie en naamsbekendheid startWijzer

“Wij van startWijzer” is een onderwerp wat intern binnen meerdere overleggen terugkomt. We hebben ingezet op het creëren van meer betrokkenheid bij onze collega’s in de regiogemeenten. Uit gesprekken is gebleken dat zij weinig ‘feeling’ hadden met startWijzer als regionale samenwerkingsvorm. De behoefte van de interne medewerkers was om meer betrokken te worden bij het regionale stuk. Door steeds open en transparant in diverse overleggen (regionaal leerplichtoverleg, LOB-over-

leg) te vertellen waar we mee bezig zijn, is gebleken dat de betrokkenheid bij startWijzer toeneemt. Corona heeft de fysieke ontmoetingen en het elkaar beter leren kennen in de weg gestaan.
Om onze externe partners meer bij startWijzer te betrekken hebben we een nieuwsbrief gelanceerd. In het afgelopen schooljaar is deze nieuwsbrief drie keer verstuurd. We proberen actief te zijn op LinkedIn via de startWijzer pagina.

Facebook en Instagram voor jongeren bleek geen handig platform te zijn. Jongeren gaven aan het lastig te vinden om ons te volgen, omdat bij ons betrokken zijn niet iets is wat zij op social media willen delen. Dit heeft er toe geleid dat we met deze twee platformen zijn gestopt.

We hebben naar alle interne betrokkenen (medewerkers en wethouders) mondkapjes van startWijzer verstuurd. Zodat met name onze eigen medewerkers veilig hun werk op de scholen konden doen en startWijzer konden promoten.

Er zijn voorlichtingen op scholen gegeven, vanuit een startWijzer format en inhoud. We hanteren een vaste duidelijke huisstijl om herkenbaarheid te vergroten.
Er is foldermateriaal gedrukt en verspreid en ook de website van startWijzer is doorontwikkeld. We krijgen veel complimenten uit het werkveld over onze website en de informatie die we via de website verstrekken.

Partoer heeft samen met ons een mooie ‘praatplaat’ gemaakt die we kunnen gebruiken om met betrokkenen het gesprek aan te gaan over wie we zijn en wat we doen.

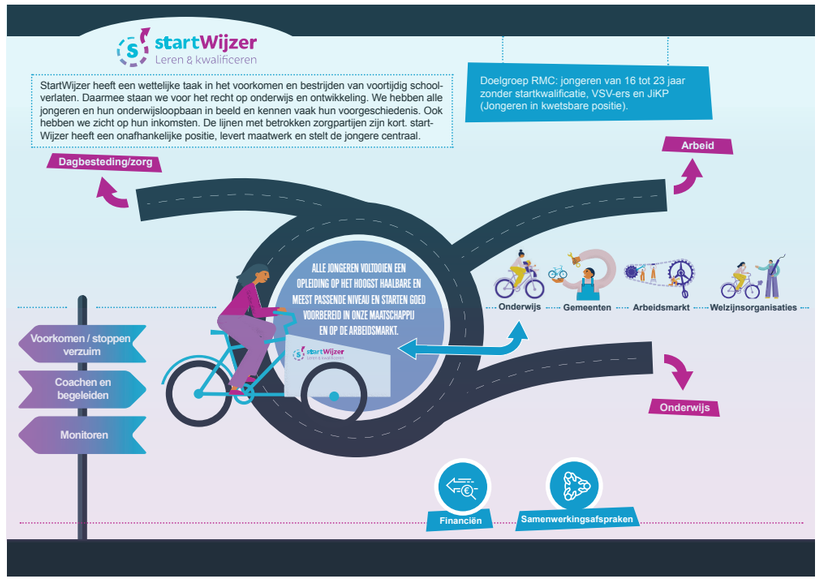

Gelukkig kan het altijd nog meer en beter. We zullen hier ook in het nieuwe actieplan aandacht aan besteden.

ePortfolio

Het plan ePortfolio is een plan wat al in 2017 is gestart.. Het gaat hierbij om een webbased portfolio wat samen met de jongeren gevuld kan worden en waarbij jongeren kunnen laten zien wat ze kunnen en welke ervaringen ze hebben opgedaan. We hebben dit plan in 2021 voort gezet. Een van de medewerkers van startWijzer was 4 uur per week beschikbaar om de portfolio’s aan te passen, de jongeren en de medewerkers te ondersteunen en te zorgen voor meer naamsbekendheid en gebruikers. Het ePortfolio zal ook in de toekomst blijven bestaan en krijgt een plek binnen het activeringscentrum wat momenteel wordt opgestart.

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding stimuleren

Eén van de oorzaken van voortijdig schoolverlaten op het mbo is een verkeerde opleidingskeuze. Deze zogenaamde loopbaantwijfelaars krijgen specifieke aandacht en ondersteuning van de leerplichtambtenaren en rmc-trajectbegeleiders om ze (alsnog) een weloverwogen keuze te laten maken voor een passend beroep. Een goede invulling van loopbaanoriëntatie reeds in het voortgezet onderwijs kan deze oorzaak van schoolverlaten aanpakken. Daarom is in 2016 besloten voor elke regiogemeente éénmalig € 10.000,- beschikbaar te stellen uit de rmc-middelen. Heerenveen en Weststellingwerf hebben dit budget in het verleden al ontvangen. In het schooljaar 2020-2021 is er € 10.000,- beschikbaar gesteld aan de gemeente Smallingerland als impuls voor JINC in deze gemeente (www.jinc.nl). Via bliksemstages en sollicitatietrainingen maken 400 vmbo-leerlingen kennis met allerlei beroepen, ontdekken ze welk werk bij hun talenten past en leren ze solliciteren.

Voorziening Vroegtijdig Aanmelden

De wet ‘Vroegtijdige aanmelddatum en toelatingsrecht mbo’ is in 2016 aangenomen. Deze wet moet ervoor zorgen dat jongeren tijdig een keuze maken voor een vervolgstudie. De landelijke aanmelddatum van 1 april in het mbo is vastgesteld en de uitwisseling van een aantal gegevens over de aanmeldingen van leerlingen bij het mbo. Om deze gegevensuitwisseling te ondersteunen wordt de Voorziening Vroegtijdig Aanmelden (VVA) ontwikkeld. Met behulp van de VVA kunnen vo-scholen en mbo-instellingen op eenvoudige wijze voldoen aan hun wettelijke informatieplicht. Met als gevolg dat uitval van leerlingen rond de overstap naar het mbo kan worden tegengegaan. Als een leerling zich niet voor 1 april heeft aangemeld bij het mbo, dan krijgen de vo-scholen en gemeenten daar via de VVA inzicht in, zodat zij actie kunnen ondernemen. Scholen zijn vanaf september 2020 verplicht om deze informatie te delen en het systeem te vullen. Gemeentes en/of rmc’s konden vanaf maart 2021 informatie ontvangen. We hadden ons voorgenomen om op 1 april 2021 met alle 7 gemeenten te kunnen starten met de VVA en daar in het schooljaar 2020-2021 met het onderwijs goede afspraken over te maken. Dit is niet gelukt om de volgende redenen:

1. Het is technisch niet mogelijk om in de gemeenten Achtkarspelen/Tytsjerksteradiel en de gemeenten Opsterland/Weststellingwerf/Ooststellingwerf de koppeling met het inlichtingenbureau te maken zodat de informatie uit de VVA opgehaald kan worden. Dit heeft te maken met dat PinkRoccade, hun software leverancier, deze koppeling niet wil ontwikkelen of tegen een onaanvaardbare hoge prijs. De gemeenten Heerenveen en Smallingerland hebben deze koppeling wel kunnen realiseren, zij maken gebruik van andere software leveranciers.
2. Het is de VO- en Mbo-raad niet gelukt om samen met het onderwijs de VVA goed te vullen. Als je de applicatie aan de voorzijde niet vult met de juiste informatie, kun je aan de achterkant daar ook niet de juiste informatie uit halen. Met als resultaat dat de VVA nu niet werkt en er weerstand ontstaat bij het gebruik van deze applicatie.

Vanwege bovenstaande twee redenen hebben wij besloten om de VVA in regio De Friese Wouden even te parkeren. Vanuit startWijzer sluiten we aan bij de landelijke werkgroep VVA en volgen de landelijke ontwikkelingen nauwlettend. Zodra de applicatie goed functioneert, gaan wij hier opnieuw energie in stoppen en het gebruik ervan actief promoten. Ondertussen kunnen we vanuit Smallingerland en Heerenveen wel mee kijken met wat er binnen de VVA gebeurt, omdat hier de koppeling wel is gerealiseerd.

Vanuit startWijzer zijn wij positief over de mogelijkheden die de VVA gaat bieden zodra de applicatie goed functioneert.

Regionaal leerplichtbeleid

De 7 gemeentes van onze regio hebben in de samenwerkingsovereenkomst afgesproken dat er een regionaal leerplicht beleid met lokale accenten zou komen. In dat kader is de instructie leerplicht geschreven en zijn de werkprocessen op papier gezet.
Tijdens de gesprekken over de jaarcijfers 2019-2020 werd duidelijk dat er verschillend wordt geregistreerd en gehandeld rondom een aantal zaken. Dit heeft er toe geleid dat we met elkaar hebben afgesproken dit beter op elkaar af te stemmen. Tevens was de vernieuwde MAS (de landelijke Methodische Aanpak Schoolverzuim) gepubliceerd.
Dit heeft er toe geleid dat we onszelf de volgende doelstellingen hebben gesteld plus evaluatie:

- Uitvoering regionaal leerplichtbeleid met lokale accenten gedurende de komende 4 jaar.
- Iedere 6 weken vindt er een regionaal leerplichtoverleg plaats) met alle leerplichtambtenaren van de regio. Tijdens dit overleg worden de regionale werkprocessen besproken. We controleren of we in alle gemeenten doen wat er staat en of we de uitvoering aan moeten passen aan de afspraken en vice versa. Hiermee komen de in het verleden opgestelde werkprocessen weer tot leven en dit moet er toe leiden dat we een uniforme basiswerkwijze hebben in alle 7 gemeenten.
- Bij start schooljaar 2020-2021 zijn er afspraken gemaakt over hoe we registreren en administreren. Dit heeft geleid tot meer afstemming onderling en overeenkomst met de artikel 25 cijfers. Echter hebben we bij het bespreken van de cijfers en het schrijven van dit jaarverslag geconstateerd dat dit een terugkomend aandachtspunt is.
- Beëdiging van toezichthouders voor gehele regio voor februari 2021.
- In oktober 2020 hebben alle beleidsmedewerkers onderwijs een collegevoorstel ontvangen op basis waarvan zij voor hun eigen gemeente het collegevoorstel regionale toezichthouders hebben kunnen maken. De laatste collegebesluiten zijn rond de zomervakantie 2021 genomen. De laatste leerplichtambtenaren zijn in de herfst van 2021 beëdigd. Met een flinke vertraging is echter dit doel wel behaald: alle toezichthouders op de leerplichtwet zijn inmiddels voor de gehele regio beëdigd. De toezichthouders hebben nagenoeg allemaal een nieuwe toezichthouderspas ontvangen.
- Publiceren instructie, samenwerkingsovereenkomst, mandaat, avg en verwijsindex voor mei 2021.
- We hebben er in gezamenlijkheid voor gekozen om deze tijd te gebruiken om de instructie te herzien. Een nieuwe instructie laten we vaststellen als de nieuwe colleges zijn geïnstalleerd. Vervolgens wordt deze gepubliceerd.

Preventie 18+

Om schooluitval te voorkomen, zetten we al enkele jaren in op het voeren van verzuimgesprekken (zie ook hoofdstuk 6). Naast die verzuimgesprekken zetten we ook in op het aansluiten bij exitgesprekken. Dit zijn de gesprekken die de mbo's voeren met studenten die hun opleiding voortijdig beëindigen. Op deze manier zorgen we voor een warme overdracht en kan onze consulent snel samen met de jongere op zoek naar een andere opleiding, werk of zorg.
Een ander onderdeel van preventie 18+ is het aansluiten van consulenten bij zorgoverleggen om mee te denken bij casuïstiek waarin er risico bestaat op schoolverlaten of langdurig verzuim.
Tot slot zijn we aan het eind van schooljaar 2020-2021 met ROC Friese Poort Drachten in gesprek gegaan over het geven van voorlichting over verzuim, voortijdig schoolverlaten en de rol van de consulenten leerplicht en rmc startWijzer aan studieloopbaanbegeleiders en studenten. Die voorlichtingen zijn in de eerste maanden van schooljaar 2021-2022 ingepland.

Regionaal programma VSV en JIKP

Gemeenten en scholen in een rmc-regio hebben de wettelijke taak elke vier jaar een regionaal programma op te stellen en uit te voeren ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen 12 en 23 jaar.
Voor de periode 2021-2024 heeft de regiegroep VSV en JIKP in regio De Friese Wouden daarom een nieuw regionaal programma opgesteld. In dit Regionale programma Voortijdig Schoolverlaten en Jongeren in een Kwetsbare Positie is uitgewerkt hoe de beschikbare middelen worden ingezet om voortijdig schoolverlaten te bestrijden en jongeren in een kwetsbare positie te monitoren en begeleiden. Bestuurders van het onderwijs en gemeenten hebben hier op 9 december 2020 mee ingestemd.
Vanuit het regionale programma worden een aantal projecten (deels) bekostigd:

- OPDC, MBO Rebound en Stipe: zogenaamde plusvoorzieningen voor overbelaste leerlingen en studenten, waarbij het primaire doel een terugkeer naar school is.
- Intensieve begeleiding: extra inzet op de begeleiding van leerlingen van het vso, pro, vo en isk, en mbo-studenten.
- Overstapcoaches: monitoring en begeleiding van jongeren in een kwetsbare positie[1] bij hun volgende stap richting onderwijs, werk of dagbesteding.
- Preventie 18+: begeleiding van verzuimende 18+ jongeren en aansluiten bij exitgesprekken van studenten die voortijdig hun school verlaten.
- Activeringscentrum: een voorziening voor jongeren die een langere aanloop nodig hebben voor een succesvolle terugkeer naar onderwijs of werk.

1) Onder de definitie jongeren in een kwetsbare positie vallen leerlingen van het VSO, PRO, ISK, vmbo-bb en leerwerktraject en Entree-studenten.

Voor het activeringscentrum geldt dat dit een volledig nieuw project is waar diverse partijen, zoals het onderwijs, welzijnsinstellingen en gemeente, een rol in spelen. De omvang van dit project is dusdanig, dat hierover in schooljaar 2020-2021 vooral oriënterende gesprekken zijn gevoerd waar veel enthousiasme uit naar voren kwam. Dit bood voldoende basis om in de tweede helft van 2021 (met succes) te zoeken naar aanvullende financiering, een geschikte locatie en te starten met het inrichten van een projectorganisatie. In het jaarverslag 2021-2022 kunnen we ongetwijfeld meer vertellen over de concrete resultaten en successen.

Ongeplande zaken

Naast onze geplande activiteiten komen er ieder jaar ook onverwachtse zaken op ons pad die ook aandacht verdienen en tijd vragen.

Zo kregen we te maken met o.a. het Nationaal Programma Onderwijs, Aanpak Jeugdwerkloosheid en (andere) corona steunpakketten.
We hebben de nodige tijd geïnvesteerd in het inventariseren van alle vrijgekomen financieringsstromen en de doelen en doelgroepen daarvan. Hier heeft Partoer ons bij geholpen. Dit overzicht van financieringsstromen hebben we vervolgens gedeeld met de regiogemeenten. Wij hebben geprobeerd om een regionaal beeld te krijgen van de initiatieven die hierdoor zijn ontstaan en geprobeerd ons steentje bij te dragen om hierin verbindingen te zoeken en te waken voor overlap.

In mei kwam het bericht dat in iedere gemeente voor einde van het jaar een externe audit moet plaatsvinden voor de Wet politiegegevens (Wpg). De werkzaamheden van de Buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) in dienst van de gemeenten blijken sinds 2019 onder deze wetgeving te vallen en daarmee ontstaat ook de verplichting tot een audit. Aangezien we bij leerplicht ook BOA's hebben die handhaven heeft dit ook effect gehad op ons werk in het staartje van dit schooljaar. Voor en in de zomervakantie van dit schooljaar heeft de beleidsmedewerker van startWijzer vooral gesprekken gevoerd met Ingrado, juristen van het OM en juristen van de politie om zicht te krijgen op welke taken/bevoegdheden vallen nu exact onder de Wpg en horen dus bij de leerplichtambtenaar als handhaver en welke taken/bevoegdheden horen bij de leerplichtambtenaar als toezichthouder. Ondanks dat wij vanuit startWijzer niet verantwoordelijk zijn voor de audit in de regiogemeenten hebben we er veel tijd en energie in gestoken om uiteindelijk in oktober van het schooljaar 2021-2022 tot een advies "leerplicht en de Wpg" te komen om de gemeenten te ondersteunen. startWijzer heeft middels het LOB overleg vanaf mei de lokale beleidsmedewerkers op de hoogte gehouden van de stand van zaken en de aandachtspunten voor deze audit.

Leerplicht

In dit hoofdstuk lichten we de cijfers op het gebied van leerplicht toe vanuit een regionaal perspectief. Ook geven we tekst en uitleg aan de begrippen die we hanteren. Voor de details en gemeente specifieke cijfers verwijzen we naar de cijferbijlage bij dit jaarverslag.

Leerlingaantallen

Regio De Friese Wouden telde in 2020-2021 in totaal 37.821 leer- en kwalificatieplichtige jongeren (van 5 tot 18 jaar). In de tabel hieronder vindt u de verdeling per onderwijstype[2], met tussen haakjes het verschil in aantal jongeren ten opzichte van voorgaand schooljaar. In alle onderwijstypen is een daling in het aantal leerlingen/studenten zichtbaar, met uitzondering van een hele lichte stijging in het primair speciaal onderwijs.

	Primair onderwijs Leerplicht leerlingen op 1 april 2021		**Voorgezet onderwijs** Leerplicht leerlingen op 1 april 2021		**Middelbaar beroeps-onderwijs** studenten op 1 oktober 2020	**Totaal**
	Regulier (inclusief sbo)	Speciaal onderwijs	Regulier	Voortgezet speciaal onderwijs	Mbo tot 18 jaar	
Achtkarspelen	2.769 (+27)	90 (-4)	1.655 (-123)	82 (+1)	386 (-13)	4.982 (-112)
Heerenveen	4.040 (-78)	54 (-9)	3.020 (+222)	74 (+5)	562 (-24)	7.750 (+116)
Oosterlingwerf	1.835 (-56)	40 (-1)	1.150 (-152)	35 (-18)	264 (+26)	3.324 (-201)
Opsterland	2.466 (+37)	60 (-5)	1.581 (-103)	48 (-0)	380 (-64)	4.535 (-135)
Smallingerland	4.028 (-1042)	153 (+14)	3.233 (+90)	209 (-10)	678 (-18)	8.301 (-966)
Tytsjerksteradiel	3.082 (+77)	84 (+6)	1.829 (-7)	73 (-0)	375 (-13)	5.443 (+63)
Weststelingwerf	1.766 (-25)	47 (+4)	1.329 (-24)	38 (-17)	306 (-0)	3.486 (-62)
Regio totaal	**19.986 (-1.060)**	**528 (+5)**	**13.797 (-97)**	**559 (-39)**	**2.951 (-106)**	**37.821 (-1.297)**

2) Voor de aantallen mbo-studenten tot 18 jaar is gekozen voor een andere peildatum dan voor de overige onderwijstypen, namelijk 1 oktober. De reden hiervoor is dat we voor een betrouwbare vergelijking van cijfers tussen gemeenten moeten putten uit een databestand van DUO die hiervoor enkel een telling op peildatum 1 oktober uitvoert.

Vrijstellingen

Leerplichtige jeugdigen die niet in staat zijn om naar school te gaan, kunnen worden vrijgesteld van de leerplichtwet. Binnen de Leerplichtwet wordt onderscheid gemaakt in twee vormen van vrijstelling, namelijk vrijstelling van de inschrijvingsplicht en vrijstelling van geregeld schoolbezoek.

Vrijstellingen van de inschrijvingsplicht

Vrijstellingen van de inschrijvingsplicht lopen via de leerplichtambtenaar. De meeste vrijstellingen worden voor 1 jaar afgegeven en dienen jaarlijks opnieuw te worden aangevraagd. In de regio hebben we afgesproken dat wanneer een jeugdige nooit in staat zal zijn om een school te bezoeken, in uitzonderlijke gevallen ook permanente vrijstelling kan worden afgegeven.
In totaal zijn er in de regio 141 vrijstellingen van inschrijvingsplicht afgegeven voor het schooljaar 2020-2021. De meeste op grond van art. 5 sub a leerplichtwet: lichamelijke of psychische beperking.

Leerplichtwet	Welke vorm?
art. 3a Leerplichtwet	Betreft vervangende leerplicht voor een jeugdige ouder dan 14 jaar in geval de jeugdige niet in staat is om volledig dagonderwijs te volgen (vo)
art. 3b Leerplichtwet	Betreft vervangende leerplicht in het laatste schooljaar middelbaar beroepsonderwijs (vo)
art. 5 Leerplichtwet	Vrijstelling vanwege: **a.** Lichamelijke of psychisch beperkingen **b.** Overwegende bedenkingen tegen de richting van nabijgelegen scholen **c.** Een schoolinschrijving in het buitenland
art. 5A Leerplichtwet	Vrijstelling vanwege een trekkend bestaan (bijvoorbeeld kermisexploitant of circusmedewerker)
art. 15 Leerplichtwet	vrijstelling van de kwalificatieplicht wegens het volgen van onderwijs op een andere wijze (mbo)

Vrijstelling van geregeld schoolbezoek

In bepaalde gevallen kunnen de ouders van de schooldirecteur toestemming krijgen om hun kind niet naar school te laten gaan. Voorbeelden zijn: ziekte, religieuze feestdagen, verhuizing, bruiloft, noodzaak van het specifieke beroep van een van de ouders of gewichtige omstandigheden. Regionale cijfers hierover zijn niet bekend. Als er in deze situatie verlof wordt aangevraagd voor minder dan 10 dagen, dan is de directeur van de school bevoegd dit verlof al dan niet toe te kennen. Scholen hoeven dit niet met de leerplichtambtenaar te delen en om die reden zijn hier geen cijfers van.
Als een leerling op basis van gewichtige omstandigheden langer dan 10 dagen vrijgesteld dient te worden, dan moet een verzoek worden ingediend bij de leerplichtambtenaar. Deze vrijstelling is afgelopen schooljaar 6 keer afgegeven.

Leerplichtwet	Type instelling
Art. 11g Leerplichtwet	betreft vrijstelling wegens gewichtige omstandigheden (langer dan 10 dagen)

Permanente vrijstellingen van de inschrijvingsplicht

Indien een door de gemeente onafhankelijk verklaard deskundige, meestal een arts, verklaart dat een jeugdige nooit in staat zal zijn een school te bezoeken, kan in uitzonderlijke gevallen een permanente vrijstelling op basis van art. 5 sub a LPW worden afgegeven. In onze regio hadden we dit schooljaar 34 jeugdigen met een permanente vrijstelling, waarvan er 8 gedurende dit schooljaar zijn afgegeven. Jeugdigen die in aanmerking komen voor een permanente vrijstelling, kunnen jeugdigen zijn die nooit naar school kunnen i.v.m. een zware lichamelijke of verstandelijke beperking.

Schoolverzuim

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige leerling ongeoorloofd afwezig is. We kennen de volgende soorten relatief verzuim:

Wettelijk/relatief verzuim

Scholen zijn wettelijk verplicht om verzuim te melden aan de leerplichtambtenaar bij een ongeoorloofde afwezigheid van 16 uur of meer in een periode van 4 weken.
In totaal kwamen er in 2020-2021 in onze regio 695 meldingen van wettelijk verzuim binnen. Afgezet tegen het totaal aantal leerlingen is dit ongeveer 1,84%. Dit is hoger dan het verzuimpercentage over schooljaar 2019-2020 (1,75%), maar nog niet op het niveau van 2018-2019 (2,4%).

Luxe verzuim

Er is sprake van luxe verzuim als een leerplichtige jeugdige, zonder vrijstelling/toestemming, buiten de schoolvakantie (met ouders) op vakantie gaat. Scholen en instellingen zijn verplicht dit te melden bij de leerplichtambtenaar via het verzuimregister. We hebben het afgelopen schooljaar 14 meldingen van luxe verzuim ontvangen. Dat is meer dan de helft minder dan voorgaande jaren. Wij verwachten dat dit te maken heeft met de reisbeperkingen door corona en wellicht de mogelijkheid om vanaf een andere locatie toch onderwijs te kunnen volgen.

Overig verzuim

Een leerplichtige jeugdige die minder dan de wettelijke termijn van 16 uur in 4 weken verzuimt, maar bijvoorbeeld met regelmaat te laat komt / lesuren of dagdelen mist, zien we graag vanuit het oogpunt van preventie gemeld bij de leerplichtambtenaar. De verantwoordelijkheid voor aanpak van dit verzuim ligt in eerste instantie bij de school. De leerplichtambtenaar kan de ouder(s)/verzorger(s) en de jeugdige preventief oproepen om de reden van het verzuim te onderzoeken en waar nodig ze te wijzen op de mogelijke consequenties van verzuim.
Verzuim is vaak een symptoom van onderliggende problemen van jeugdigen. Het kan hierbij om problemen bij de leerling zelf gaan, problemen met/binnen de school, problemen binnen het gezin, etc. De leerplichtambtenaar probeert de oorzaak van het verzuim via gesprekstechnieken te achterhalen en helpt ouders en de jeugdige om hulp in te schakelen waar nodig of de broodnodige gesprekken met school en hulpverlening te voeren. We hebben het afgelopen jaar in totaal 646 meldingen overig verzuim ontvangen, daarmee zitten we lager dan voorgaande jaren.

Thuiszitters

Het begrip thuiszitters is een ruim begrip waarbij we denken aan jeugdigen die eigenlijk naar school zouden moeten gaan, maar thuis zitten.
In de leerplichtwet en in dit verslag gaat het echter alleen om de jeugdigen die ongeoorloofd (dus zonder geldige reden) langer dan 4 weken aaneengesloten thuis zijn (langdurig relatief verzuimers) èn leerplichtige jeugdigen zonder schoolinschrijving (absoluut verzuimers).

Langdurig relatief verzuim

Een langdurig relatief verzuimer is een leer- of kwalificatieplichtige jeugdige tussen de 5 en 18 jaar, die zonder geldige reden meer dan 4 weken verzuimt. Het gaat dus om jeugdigen die niet over een vrijstelling van de inschrijfplicht (op grond van artikel 5, 5a of 15 LPW) beschikken en ook niet zijn vrijgesteld van geregeld schoolbezoek (op grond van art. 11 LPW). In 2020-2021 zijn in onze regio 39 jeugdigen geregistreerd als ‘langdurig relatief verzuimer’. Voor 28 van hen is gedurende het schooljaar een passende oplossing gevonden. In 2019-2020 hadden we flink wat meer langdurig relatief verzuimers in ons jaarverslag staan (namelijk 92 waarvan 69 met een passende oplossing). Hieruit zou je kunnen concluderen dat het aantal thuiszitters is afgenomen. Dat is echter een onterechte conclusie. Leerplichtambtenaren registreerden voorheen ook een langdurig relatief verzuimer als zij met een geldige reden thuis zaten. We hebben nu afgesproken ons echt alleen en zuiver aan de definitie te houden, vandaar dat het aantal lager is.
Jeugdigen die een passende oplossing hebben gevonden zijn bijvoorbeeld teruggegaan naar school (eventueel met extra ondersteuning of een aangepast programma), naar een andere school gegaan of ze hebben een vrijstelling gekregen. Om voor deze jeugdigen een passende oplossing te vinden, werkt de leerplichtambtenaar intensief samen met het onderwijs, de ouders, het samenwerkingsverband Passend Onderwijs, het gebiedsteam en andere betrokkenen.

Absoluut verzuim

Van absoluut verzuim is sprake als een leer- of kwalificatieplichtige jeugdige tussen 5 en 18 jaar niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht.
Potentieel absoluut verzuim kan worden afgeleid uit de vergelijking van de Basisregistratie personen (BRP) met de Basisregistratie onderwijs (BRON): hieruit komt naar voren welke leer- en kwalificatieplichtige jeugdigen niet op een school zijn ingeschreven. Als een leerplichtige jeugdige geen schoolinschrijving heeft, starten we vanuit leerplicht een onderzoek naar absoluut verzuim. De meeste jeugdigen blijken tijdens dat onderzoek wel naar school te gaan, maar soms is de administratie van de nieuwe school wat later, of is er een fout ingeslopen bij de inschrijving waardoor die niet wordt doorgevoerd. Als er daadwerkelijk sprake is van absoluut verzuim dan kan de duur van het verzuim sterk uiteenlopen van enkele dagen tot maanden.
Met ingang van het schooljaar 2020-2021 hebben we in de 7 gemeenten afgesproken alleen de jeugdigen als absoluut verzuim te registreren als er na onderzoek is gebleken dat er ook daadwerkelijk sprake was van absoluut verzuim en dus feitelijk de wet is overtreden. In het verleden werden er ook jeugdigen geregistreerd als absoluut verzuimer omdat er bijvoorbeeld niet op de brief werd gereageerd en er een onderzoek gestart werd. Dat is vanuit het werkproces van de leerplichtambtenaar gezien niet raar, maar

wel feitelijk onjuist. Daarbij was het soms lastig te verklaren waarom de cijfers tussen de gemeenten onderling zo verschilden. Vandaar de regionale afspraak: absoluut verzuim registreren we alleen als er daadwerkelijk sprake is van absoluut verzuim.
In het schooljaar 2020-2021 zijn in onze regio 24 jeugdigen geregistreerd als absoluut verzuimer. Van hen hebben 9 zich opnieuw ingeschreven op een school.

We maken ons zorgen over thuiszittende jeugdigen

StartWijzer maakt zich veel zorgen over alle jeugdigen die om wat voor reden dan ook voor langere tijd thuis komen te zitten. We streven ernaar om deze volledige groep zo goed mogelijk in kaart te krijgen en het verzuim te voorkomen of te beperken. Echter, daar waar het niet om de langdurig relatief verzuimers en de absoluut verzuimers gaat, hebben wij geen grondslag om die gegevens te ontvangen. Jongeren die geoorloofd thuis zitten, hebben wij dus niet goed in beeld.
Om u een inschatting te geven van de grootte van de gehele groep thuiszitters hebben we daarom het samenwerkingsverband primair onderwijs en voortgezet onderwijs voor onze regio gevraagd hoeveel jeugdigen er naar schatting, buiten onze eigen doelgroep, ook (gedeeltelijk of volledig) thuis zitten. Het samenwerkingsverband passend onderwijs Friesland (primair onderwijs) geeft aan dat zij dit schooljaar 135 thuiszittende leerlingen in beeld hadden, daarvan zijn er 52 woonachtig in onze regio. Het samenwerkingsverband Zuid Oost (voortgezet onderwijs) geeft aan dat zij 73 thuiszittende leerlingen in beeld hebben. Voor beide aantallen geldt dat dat inclusief de formele (ongeoorloofde) thuiszitters is. De overige leerlingen zijn jeugdigen met een schoolinschrijving die om geoorloofde redenen niet op school zijn en door het onderwijs bij de samenwerkingsverbanden zijn gemeld met het verzoek voor betrokkenheid vanuit het samenwerkingsverband. Voor alle duidelijkheid, ook dit getal zal niet de gehele groep omvatten, omdat de samenwerkingsverbanden afhankelijk zijn van de meldingen vanuit het onderwijs.
StartWijzer heeft zich dit schooljaar hard gemaakt voor een integrale aanpak van verzuim om met name de thuiszittende leerlingen (zowel geoorloofd als ongeoorloofd) te voorkomen of de duur te beperken. Hiervoor is een werkgroep opgericht met 3 leerplichtambtenaren uit de regio, de verzuim coördinator van de GGD, beleidsmedewerker startWijzer en het samenwerkingsverband ZuidOost Friesland. René Halberstadt van Ingrado, de landelijke branche vereniging voor leerplicht en rmc heeft ons hier bij ondersteund en geadviseerd. Ingrado maakt zich ook hard voor het afschaffen van het onderscheid tussen geoorloofd en ongeoorloofd verzuim, voor een integrale aanpak en een kanteling van spreken over aanwezigheid op school in plaats van afwezigheid. We hadden gehoopt in het VO al een mooie start te hebben gemaakt met betrekking tot een integrale aanpak. Helaas is ons dat nog niet gelukt.
Wij hopen dat de aangekondigde wetswijziging om het onderscheid tussen langdurig geoorloofde en ongeoorloofde afwezigheid op te heffen snel wordt doorgevoerd.
Ondertussen zoeken we wegen om toch die integrale aanpak vorm te gaan geven.

Het komende schooljaar zal het provinciale thuiszittersprotocol worden geëvalueerd. Ondanks dat wij als startWijzer daarin geen directe gesprekspartner zijn, zullen we samen met de beleidsmedewerkers onderwijs die dat wel zijn, ons hard maken voor die integrale aanpak. Niet alleen curatief op het moment dat jeugdigen al thuis zitten, maar juist ook preventief om dat te voorkomen.

Handhaving en preventie

Naast dat leerplichtambtenaren gebruik maken van verschillende gesprekstechnieken en jeugdigen en hun ouders coachend begeleiden, hebben ze ook de mogelijkheid om handhavend op te treden. Het handhavend optreden is een van de middelen om verzuim te doen stoppen. In veel gevallen is het niet nodig om handhavend op te treden en is het feit alleen dat het mogelijk is, vaak al voldoende om de jeugdige (en de ouders) te motiveren vrijwillig het probleem aan te pakken.
Leerplichtambtenaren werken vanuit de MAS (Methodische Aanpak Schoolverzuim) en houden dat als leidraad aan. Leerplicht casuïstiek vraagt altijd om maatwerk en dat maakt dat er in situaties soms wordt afgeweken. De leerplichtambtenaren doen dat dan weloverwogen.

Bij het handhavend optreden onderscheiden we de volgende opties:

De waarschuwing.
Een van de middelen om voortzetting van ongeoorloofd verzuim te voorkomen, is het houden van een waarschuwingsgesprek en/of het versturen van een waarschuwingsbrief. De jeugdigen en/of de ouders van de jeugdigen worden op de hoogte gesteld van de mogelijke gevolgen van het verzuim.

Halt-straf
Bij licht spijbelgedrag of te laat komen bestaat de mogelijkheid om een HALT afdoening op te maken. HALT biedt oplossingen bij het terugdringen van jeugdcriminaliteit om zo een bijdrage te leveren aan een veilige en leefbare samenleving. HALT maakt jeugdigen die een lichte misstap (kunnen) begaan bewust van de gevolgen van hun gedrag en stimuleert ze om die keuzes te maken die nodig zijn voor deelname aan de samenleving. Dit doen ze samen met ouders, docenten en andere professionals die een grote invloed hebben op de jeugdigen. Een verwijzing naar de alternatieve straf, de HALT afdoening, leidt in eerste instantie niet tot strafvervolging. Wanneer de jeugdige de opgelegde straf positief afrondt, wordt de overtreding geseponeerd.

Proces-verbaal
Bij overtreding van de Leerplichtwet is het ten slotte mogelijk proces-verbaal tegen de overtreder op te maken. In praktijk betekent dit niet dat bij de eerste de beste overtreding tegen een leerling of ouders proces-verbaal wordt opgemaakt.
In de meeste situaties vindt eerst een gesprek met leerling en ouders plaats, waarin de reden van de overtreding wordt besproken. Waar sprake is van moedwillig schoolverzuim, of er blijkt nalatigheid van de verantwoordelijkheid van de ouders, volgt eerst een officiële waarschuwing. Pas bij recidive wordt proces-verbaal opgemaakt en dan eigenlijk alleen als er in het vrijwillig kader geen oplossingen te vinden zijn. Het opmaken van proces-verbaal is een discretionaire bevoegdheid van de buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA). Dit houdt in dat de buitengewoon opsporingsambtenaar zelf bepaalt of en wanneer proces-verbaal wordt opgemaakt (echter wel na overleg met het OM via het JCO).

Justitieel Casus Overleg (JCO) leerplichtzaken
Vanwege corona heeft het JCO zoals dat voorheen werd georganiseerd niet meer plaatsgevonden. Elke toezichthouder had zelf contact met het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming, de jeugdreclassering van het Regiecentrum Bescherming en veiligheid. Men beraadt zich nog op hoe ze dit voor de toekomst vorm gaan geven.
Als een leerplichtambtenaar overweegt om over te gaan tot handhaven dan stemt hij/zij dat eerst af via het Justitieel Casus Overleg. De casus wordt dan voorgelegd en er wordt onderzocht of het opmaken van een proces-verbaal wenselijk en helpend is.
Dit doen we om seponeren door het OM na het opmaken van een proces-verbaal te voorkomen. Het heeft pedagogisch weinig zin om te dreigen met een proces-verbaal en daarna over te gaan tot het opmaken van het proces-verbaal, als deze vervolgens wordt geseponeerd. Ook het proces na het indienen van het proces-verbaal wordt middels het JCO gemonitord. Er zit vaak een lange tijd tussen het indienen van het proces-verbaal en de uiteindelijke rechtszitting. Het is belangrijk om in die tussenperiode in verbinding te blijven staan met de jeugdigen en betrokkenen.

Maatschappelijke zorgtaak – preventie

StartWijzer wordt vaak benaderd om preventief mee te denken, te adviseren in casuïstiek, we worden door ouders of het onderwijs betrokken bij geoorloofd verzuim om kennis te delen of gevraagd te adviseren bij verzoeken tot verlof. Ook adviseren we de medewerkers van gebieds- en wijkteams. Zeker daar waar de leerplichtambtenaar onderdeel is van het gebiedsteam of op dezelfde locatie werkt, vinden we hier zeer korte lijntjes.

Consulenten leerplicht en rmc nemen vaak deel aan de zorgteams van het onderwijs (ZAT/BOZ), en zijn betrokken bij diverse multi-disciplinaire overleggen (MDO's). We denken mee over aangepaste trajecten om thuiszitters te voorkomen, adviseren bij maatwerktrajecten en hebben korte lijnen en intensieve samenwerking met GGD en gebieds- en wijkteams.
Door vroegtijdig informatie en kennis te delen, voorkomen we met regelmaat een melding. Dit is echter niet goed in getallen uit te drukken. Het wordt vaak anoniem behandeld en kan daardoor niet geregistreerd worden. Daarnaast is er bij een preventieve actie of advies geen sprake van een "vermoedelijk overtreding van de leerplichtwet" en daarmee hebben we (nog) geen wettelijke grondslag om deze acties te registreren en te administreren. Wij zien dit echter als een belangrijke taak en zouden juist deze preventieve acties willen uitbreiden. Hoe eerder we betrokken kunnen zijn op welke manier dan ook, des te eerder hebben we zicht op de situatie en kunnen we onze kennis delen. Uiteindelijk is voorkomen beter dan genezen.

Verwijsindex, zorgmeldingen, melding huiselijk geweld.

In het schooljaar 2020-2021 hebben we er naar gestreefd om zoveel mogelijk uniform hierin te acteren; als we actief betrokken zijn geven we een signaal van betrokkenheid af in de Verwijsindex. Echter hanteren we als individuele medewerkers of gemeenten soms verschillende werkwijzen.
De signalen die door onze medewerkers in dienst van de gemeente Smallingerland zijn gedaan voor jeugdigen in de overige gemeentes kunt u in het cijferoverzicht terug vinden.

Wanneer een leerplichtambtenaar problemen op meerdere leefgebieden van een jeugdige signaleert en zich zorgen maakt, kan hij/zij hiervan een zorgmelding doen bij het gebiedsteam of, indien sprake van zorgen rondom huiselijk geweld en kindermishandeling, een melding bij het Regiecentrum Bescherming en Veiligheid. U vindt in de cijferbijlage hier hele lage aantallen terug. Dat komt omdat het veelal andere partijen (zoals het onderwijs) zijn die de melding doen, omdat zij dichter bij de jeugdige staan en meer signalen hebben. Onze medewerkers onderschrijven deze melding vaak wel, maar die vinden we niet terug in de cijfers.

Regionale Meld- en Coördinatiefunctie VSV en JIKP

De Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten is vastgelegd in wetgeving en omvat de volgende taken:

- een sluitende melding en registratie van alle jongeren tussen 18 en 23 jaar die niet op school zitten en nog geen startkwalificatie (minimaal mbo-2 of havo-diploma) behaald hebben;
- benaderen en zorgdragen voor begeleiding van jongeren die zijn uitgevallen, gericht op terugleiden naar school, naar werk of een combinatie daarvan;
- opstellen van een regionaal programma samen met scholen, instellingen en organisaties voor een periode van 4 jaar, met daarin maatregelen ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen de 12 en 23 jaar;
- monitoren en indien nodig begeleiden van jongeren in een kwetsbare positie. De wettelijke definitie van jongeren in een kwetsbare positie luidt als volgt:
  Jongere die jonger is dan 23 jaar, en
  a. die instroomt in of doorstroomt naar een entreeopleiding; of
  b. die doorstroomt naar een basisberoeps opleiding of die uitstroomt uit het onder wijs,en die afkomstig is uit:
     1. het voortgezet speciaal onderwijs;
     2. het praktijkonderwijs;
     3. (een leerwerktraject binnen) de basisberoepsgerichte leerweg van het voor bereidend middelbaar beroepsonderwijs;
     4. de entreeopleiding.

Hoewel de doelstelling van het rmc van oudsher vooral gericht was op het behalen van een startkwalificatie, verschuift dit langzaam. Zo zijn ook jikp'ers sinds 2019 wettelijk vastgelegd als doelgroep voor het rmc, terwijl zij niet altijd in staat zijn om een startkwalificatie te halen en jongeren die van het vso-pro uitstromen geen voortijdig schoolverlaters zijn. Bovendien wordt landelijk door o.a. het ministerie van OCW en brancheverenigingen Ingrado al onderzocht of de rmc-taak uitgebreid kan worden van 23 tot 27 jaar, mogelijk ook voor jongeren met een startkwalificatie. Zover is het nog niet, maar het toont wel aan dat de taak van het rmc zich niet slechts beperkt tot het behalen van een startkwalificatie.
We hechten er daarom aan om te benadrukken dat ook de begeleiding naar arbeid of zorg een belangrijk onderdeel is van het werk van startWijzer. Onze focus blijft liggen op het behalen van een diploma op het hoogst haalbare niveau, omdat wij dit zien als belangrijkste voorwaarde voor een duurzame, kansrijke start op de arbeidsmarkt. Dat wordt onderschreven door een onderzoek[3] dat Curio, een grote beroepsopleider in West-Brabant, liet uitvoeren. Hieruit blijkt dat dat een mbo-diploma op niveau 2 ruim 90.000

3) https://www.ad.nl/binnenland/onderzoek-opleiden-mboers-levert-maatschappij-veel-geld-op~ad39b30d/

euro aan maatschappelijke baten met zich meebrengt, bij een investering van nog geen 30.000 euro. Het rendement wordt nog beter zodra het opleidingsniveau stijgt. Op mbo-niveau 3 en 4 komen de maatschappelijke baten zelfs uit op 120.000 euro. Dit wordt veroorzaakt doordat een startkwalificatie leidt tot een grotere kans op werk, een hoger inkomen en een lager beroep op sociale voorzieningen, zoals uitkeringen, schuldhulpverlening en jeugdzorg.

Tegelijkertijd is het behalen van een startkwalificatie niet voor iedereen haalbaar. Voor die jongeren zetten we in op een traject richting arbeid, zorg of een combinatie daarvan. Uiteindelijk is immers het doel dat alle jongeren de best passende plek in de maatschappij vinden. Onze inzet verdient zichzelf terug doordat jongeren geen of een minder lang beroep doen op een uitkering en/of zorg.

Preventie 18+

Waar mogelijk willen we natuurlijk schooluitval voorkomen. Daarom zetten we al enkele jaren in op het voeren van verzuimgesprekken 18+. Scholen moeten jeugdigen die niet meer onder de leerplichtwet vallen en nog geen startkwalificatie hebben behaald na vier weken afwezigheid melden bij DUO, waarna deze door leerplicht of rmc in behandeling wordt genomen. In de regio zijn echter afspraken gemaakt waardoor verzuim eerder gemeld kan worden. Scholen melden jeugdigen die zestien uur in vier weken verzuimen, maar eerder verzuim melden mag altijd.

Onze consulenten gaan naar aanleiding van deze verzuimmeldingen het gesprek aan met de jongere. De jongeren (en eventueel de ouders) bespreken de oorzaken van het verzuim en gaan samen met de jongere op zoek naar oplossingen voor de problemen die zij ervaren. Wanneer nodig zetten onze consulenten samen met de jongere de stap naar de juiste hulpverlening. De kennis die onze consulenten hebben van het zorgaanbod binnen de gemeenten zorgt ervoor dat die stap snel gezet wordt en de oorzaken van het verzuim in een vroegtijdig stadium aangepakt worden.

In totaal kwamen er in 2020-2021 489 verzuimmeldingen 18+ binnen voor 344 unieke jongeren. Voor een deel van die 344 jongeren zijn er dus meer dan één verzuimmelding gedaan. De daling in het aantal verzuimmeldingen die vorig jaar al zichtbaar was, zet ook dit jaar door. In 2019-2020 werden er namelijk nog 585 meldingen voor 399 unieke jongeren gedaan.
Of die daling veroorzaakt wordt doordat jongeren minder verzuimen, het onderwijs minder goed verzuim meldt, of een combinatie daarvan, is niet met zekerheid te zeggen. Toch zijn er geen signalen dat jongeren minder verzuimen. Bovendien speelt corona hier vermoedelijk ook een rol in, omdat verzuim in digitale lessen lastiger te constateren is. Studenten kunnen bijvoorbeeld wel inloggen, maar vervolgens de camera uitschakelen en de les niet volgen. Een docent kan dan lastiger controleren of de student de hele les aan- of afwezig is.
Voor startWijzer blijft het daarom van belang om het nut van het melden van verzuim te blijven benadrukken. Dit hebben wij aan het begin van schooljaar 2020-2021 onder andere gedaan door een brief aan het onderwijs te sturen, waarin we oproepen om (ook online) verzuim te blijven melden, zeker in de eerste schoolweken.

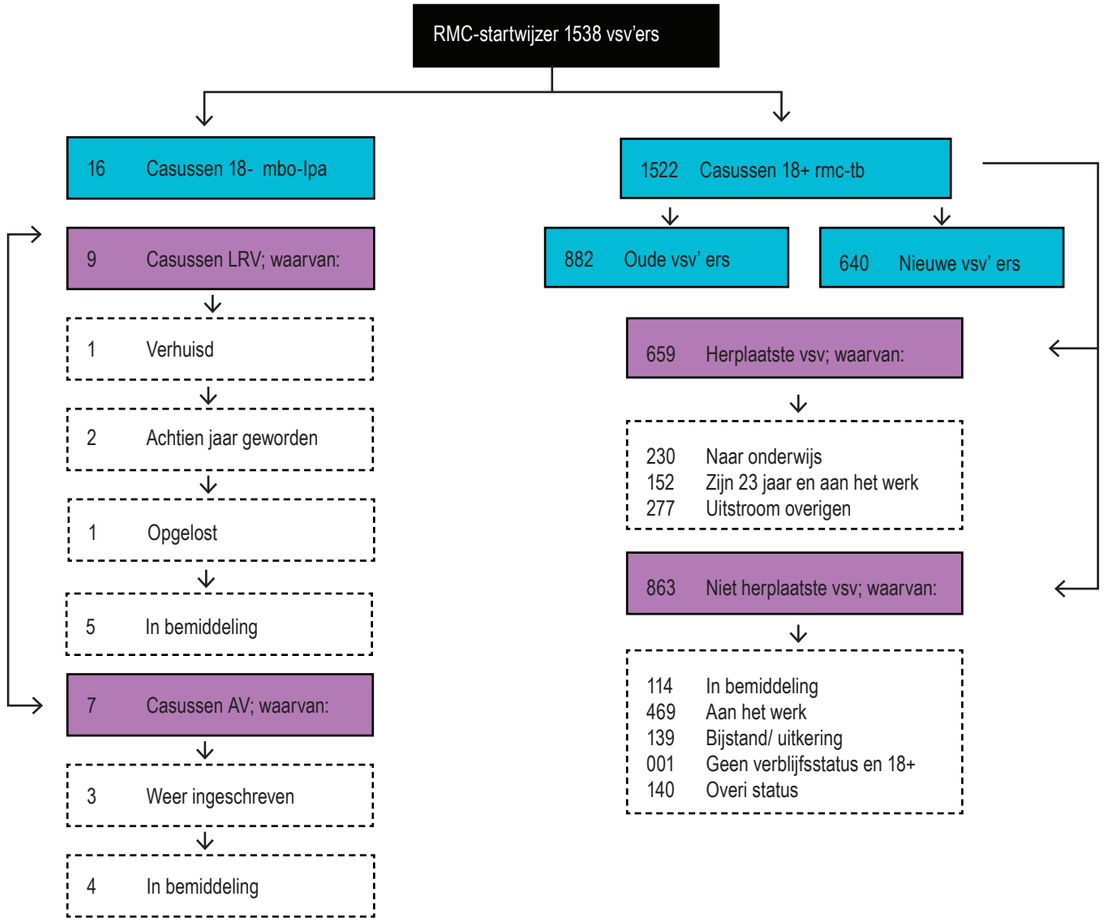

Een voortijdig schoolverlater (vsv'er) is iemand in de leeftijd van 12 t/m 23 jaar die het bekostigd onderwijs heeft verlaten zonder een startkwalificatie. Vanuit de leerplichtcijfers kunnen de langdurig relatief verzuimers (LRV) en absoluut verzuimers (AV) van het voortgezet onderwijs hier aan toegevoegd worden om het totaal aantal formele vsv'ers woonachtig in de woongemeente te kunnen berekenen

Aantal

In De Friese Wouden zien we, net als in de rest van het land, helaas een stijging van het aantal voortijdig schoolverlaters. In 2020-2021 verlieten namelijk 640 jongeren voortijdig hun school, terwijl dat er een jaar eerder nog 568 waren. Van voorgaande schooljaren had startWijzer overigens nog eens 882 zogenaamde “oude vsv’ers” in beeld, waarmee er in totaal 1522 vsv’ers in beeld waren.

Typering

De verwachting dat corona zou leiden tot een slechtere arbeidsmarkt, waardoor jongeren vaker zouden kiezen voor een opleiding, blijkt niet te zijn uitgekomen. We zien dit ook terug in de redenen waarom jongeren stoppen met hun opleiding, waarbij we het volgende onderscheid hanteren:

- Loopbaantwijfelaars: jongeren die problemen ondervinden met het vinden van de juiste opleiding of het afronden van de huidige opleiding. Zij staan wel open voor het volgen van een opleiding op een later moment.
- Opstappers: jongeren die een bewuste keuze maken de school te verlaten, omdat ze aan het werk (willen) gaan en geen intentie hebben om op een later moment weer een opleiding op te pakken.
- Niet-kunners: Jongeren die cognitief niet in staat zijn een startkwalificatie te behalen. Hieronder vallen ook nieuwkomers/ vluchtelingen in inburgeringstraject
- Overbelasten: jongeren die door een opeenstapeling van problemen (tijdelijk) niet in staat zijn om een opleiding te volgen.

Van de in totaal 1522 nieuwe en oude vsv’ers vallen liefst 628 jongeren (41%) onder de categorie opstappers. 272 jongeren (18%) vallen in de categorie loopbaantwijfelaar. Vaak kiezen deze beide typen jongeren er voor om een zogenaamd tussenjaar te nemen en aan het werk te gaan. In de praktijk zagen we bovendien dat het vinden van werk in de meeste gevallen geen probleem was. Mogelijk spelen ook de vele online lessen en het gebrek aan stage- en praktijkplekken een rol in de keuze om (tijdelijk) te stoppen met een opleiding.
Het aandeel overbelaste jongeren is met 422 (28%) net als in voorgaande jaren vrij groot. Vermoedelijk speelt corona ook hierin een rol door toenemende psychische klachten (depressie, eenzaamheid) voor een deel van deze jongeren.
De niet-kunners vormden tot slot 13% van de vsv’ers.

Uitstroom

Van de 1522 vsv’ers die we in 2020-2021 in beeld hebben gehad, zijn er 659 uitgestroomd. Zij behoren daarmee niet meer tot de definitie vsv’er. Bij voorkeur begeleiden we jongeren terug naar het onderwijs, zodat zij uiteindelijk een startkwalificatie behalen. In 2020-2021 betrof het 230 jongeren die teruggeleid zijn naar het onderwijs. Nog eens 152 jongeren stroomden uit omdat zij de leeftijd van 23 jaar bereikten en op dat moment aan het werk waren. Onder de overige uitstromers (277 jongeren) vallen de jongeren die bijvoorbeeld 23 jaar werden en geen werk hadden, of verhuisden.

Daarnaast waren er 862 jongeren die op peildatum 31 juli 2021 niet zijn uitgestroomd. Op dat moment gold voor ruim de helft daarvan (469 jongeren) dat zij aan het werk waren en daarmee in hun inkomen konden voorzien. Dat is dus een groep waar in beginsel geen zorgen over zijn. Omdat zij echter geen startkwalificatie hebben, is de kans voor hen groter dat ze in economisch slechtere tijden hun baan verliezen. Bovendien zijn hun doorgroeimogelijkheden vaak beperkter, waardoor werkende vsv’ers op latere leeftijd wel weer willen kiezen voor een opleiding. Daarom blijft dit een groep jongeren die we in beeld houden en regelmatig benaderen. We stimuleren hen om weer een opleiding te gaan volgen en ondersteunen bij het vinden van een passende opleiding.
114 jongeren zaten op 31 juli 2021 in een bemiddelingstraject richting onderwijs, werk of zorg. 140 jongeren vallen onder de status ‘overig’. Zij worden niet actief begeleid, maar wel gevolgd door een rmc-trajectbegeleider.Zij zitten bijvoorbeeld in een hulpverlenings- of participatietraject, of zijn aangemeld voor een vervolgopleiding maar nog niet definitief aangenomen. Tot slot waren er nog 139 jongeren die een (bijstands)uitkering ontvingen.
Deze groep wordt gemonitord en wanneer dat haalbaar is benaderd voor ondersteuning bij een stap richting onderwijs.

Jongeren in Kwetsbare Positie

StartWijzer heeft de wettelijke taak om jongeren in een kwetsbare positie (jikp) te monitoren en indien nodig te begeleiden bij een volgende stap richting vervolgonderwijs, werk of dagbesteding. Volgens de wettelijke definitie vallen hieronder jongeren vanuit het vso, pro, vmbo-bb en de entree-opleiding. In regionaal verband is afgesproken om ook jongeren van het isk hieronder te scharen en indien nodig begeleiding te bieden bij een volgende stap naar vervolgonderwijs, werk of dagbesteding. Die begeleiding kan bijvoorbeeld bestaan uit het afnemen van een studie-/beroepskeuzetest, ondersteuning bij het intakeproces op het mbo of toeleiding naar jobcoaches en/of gebieds- en wijkteams binnen de regiogemeenten.

Ook in 2020-2021 hebben een aantal overstapcoaches vanuit startWijzer deze begeleiding aan jongeren in een kwetsbare positie geboden. In totaal hebben zij dit schooljaar 1050 JIKP'ers in beeld gehad. Om een beeld te geven van de resultaten van de overstapcoaches hebben we gekeken naar waar deze jongeren zich op peildatum 15 september 2021 bevonden:

Status	Aantal	Percentage
Binnen onderwijs	344	32%
Aan het werk (meer dan 12 uur per week)	268	25,5%
Uitkering	219	20.9%
Dagbesteding	194	18.5%
Overige	25	2.4%
Totaal	1050	100%

Wajong

Een aantal jongeren heeft vanwege ziekte of handicap duurzaam geen arbeidsvermogen. In de meeste gevallen zijn dit jongeren afkomstig van het vso cluster 3 die uitstromen naar een dagbestedingsplek. Deze jongeren komen vanaf hun 18e in aanmerking voor een Wajong- uitkering.
De overstapcoaches van startWijzer kunnen in de aanloop naar een Wajong-uitkering meedenken over het vinden van een passende dagbestedingsplek. Jongeren die een Wajong-uitkering ontvangen, worden door StartWijzer gemonitord, zodat zij niet onverhoopt hun Wajong-uitkering en daarmee hun inkomen verliezen. Wanneer wij constateren dat de Wajong-uitkering gestopt is, nemen we contact op met de jongere en/of ouders om mee te denken over een passend traject richting inkomen, werk en/of dagbesteding. Primair ligt de verantwoordelijkheid voor ondersteuning bij het UWV (die de uitkering verstrekt), de dagbestedingslocatie en persoonlijke omgeving van de jongere.

Financiën

De gemeente Smallingerland ontvangt jaarlijks een bijdrage voor de regionale rmc-taken. In totaal gaat het om een bedrag van € 1.075.929,-.

Dit bedrag is een optelsom van het budget dat Smallingerland ontvangt voor uitvoering van de reguliere rmc-taken en het budget voor uitvoering van maatregelen uit het regionale programma VSV en JIKP.

Budget	Bedrag
RMC-taken	€ 725.115,00
Maatregelen regionaal programma VSV en JIKP	€ 297.099,00
Extra middelen	€ 53.715,71
Totaal	€ 1.075.929,71

Uit dit budget worden trajectbegeleiding, mbo-leerplicht, administratie, coördinatie, overhead en enkele overige kosten betaald:

Coördinatie en beleid	€ 141.921,00
Administratie en ICT	€ 97.652,00
Mbo-leerplicht	€ 112.418,00
Rmc-trajectbegeleiding	€ 237.599,00
Overstapcoaches	€ 228.945,00
Projecten	€ 11.605,00
Overig	€ 7.962,00
Overhead	€ 176.877,00
Voorziening	€ 60.951,00
Totaal	€ 1.075.930,00

Projecten: JINC en assessments

Overig: lidmaatschap Ingrado, training Dilemmamanager, kwaliteitsregister Sociaal Domein (KRSD), webhosting, etc.